

Materiały do znajomości rozmieszczenia pluskwiaków
różnoskrzydłych z nadrodziny Coreoidea
(Hemiptera: Heteroptera) w Polsce

Contribution to the knowledge of terrestrial bugs distribution from
superfamily Coreoidea (Hemiptera: Heteroptera) in Poland

Grzegorz HEBDA

Katedra Biosystematyki, Uniwersytet Opolski, ul. Oleska 22, 45-052 Opole;
e-mail: grzesio@uni.opole.pl

ABSTRACT: New faunistic data on the distribution of 21 bug species from the Coreoidea superfamily are presented. *Stictopleurus crassicornis* has been reported for the first time from the Bieszczady Mts.

KEY WORDS: Heteroptera, Coreidae, Rhopalidae, Alydidae, Stenocephalidae, terrestrial bugs, faunistics, new records, Poland.

Nadrodzinę Coreoidea reprezentują w Polsce 4 rodziny: Coreidae, Alydidae, Rhopalidae i Stenocephalidae. W sumie do tego taksonu należy w Polsce 36 gatunków. Rozmieszczenie pluskwiaków należących do Coreoidea zostało podsumowane w przeglądzie faunistycznym nadrodziny (STROIŃSKI 2001), a niedawno ukazała się również monografia faunistyczna nadrodziny Coreoidea z cyklu wydawniczego „Heteroptera Poloniae” z uaktualnionym wykazem stanowisk, mapami rozmieszczenia wszystkich gatunków oraz kluczami do oznaczania (LIS B. i in. 2008).

W pracy podano nowe stanowiska 21 gatunków w 13 krainach zoogeograficznych. Praca dostarcza nowych danych o rozmieszczeniu Coreoidea szczególnie na Dolnym i Górnym Śląsku oraz Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej.

Niektóre z prezentowanych gatunków były dotąd podawane z pojedynczych stanowisk w danej krainie zoogeograficznej, a jeden gatunek (*Stictopleurus crassicornis*) jest nowym dla Bieszczadów (wyróżniono w tekście gwiazdką przy nazwie krainy).

O ile nie zaznaczono inaczej, okazy zostały odłowione w czepak entomologiczny. Jeśli nie zaznaczono inaczej, wszystkie okazy znajdują się w kolekcji autora. Oznaczenia niektórych gatunków zostały zweryfikowane przez prof. Barbarę LIS (Uniwersytet Opolski).

ALYDIDAE

Alydus calcaratus (LINNAEUS, 1758)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Osowo Stare (UTM: XU13), 4–12 VIII 1992 – 1 ex., leg. M. BUNALSKI.
- Puszcza Białowieska: Puszcza Białowieska (FD85), 20 VII 1995 – 1 ex., leg. R. DOBOSZ.
- Wyżyna Małopolska: rez. „Krzyżanowice” (DA68), 16 VI 1995 – 2 exx. (larwy), leg. W. ŻYŁA.
- Dolny Śląsk: Rybna (XS83) ad Popielów, 26 VII 2008 – 2 exx., murawy na wale przeciwpowodziowym, leg. M. A. MAZUR.

Gatunek stosunkowo często odławiany w Polsce, ale z Puszczy Białowieskiej podawany dotąd jednokrotnie, tylko z Białowieży (STRAWIŃSKI 1956).

COREIDAE

Coreus marginatus (LINNAEUS, 1758)

- Pojezierze Mazurskie: Wigierski PN, 21 VI 1991 – 2 exx., leg. Z. WASYLEWICZ.
- Roztocze: Szczebrzeszyn, „Piekiełko” (FB41), 5 VI 1990 – 1 ex., leg. L. BUCHHOLZ.
- Dolny Śląsk: Jarnołów (XR58) ad Nysa, 10 V 1999 – liczne, turzycowisko, obs. G. HEBDA; Wierzbie (XS80) ad Łambinowice, 26 IV 2008 – 1 ex., 17 V 2008 – 1 ex., wilgotna łąka, leg. M. A. MAZUR.
- Górny Śląsk: rez. „Bażany” (CB03) ad Kluczbork, VIII 2001 – 1 ex., runo, leg. G. HEBDA; Kędzierzyn-Koźle (CA08), 6 V 2000 – 1 ex., leg. M. A. MAZUR.
- Sudety Wschodnie: Zopowy (XR95) ad Głubczyce, 2 VII 2008 – 1 ex., piaszkownia, leg. G. HEBDA.
- Bieszczady: Bieszczadzki PN, Ustrzyki Górne (FV24), 25 VI 1988 – 2 exx., leg. L. BUCHHOLZ; Połonina Caryńska (FV14), 23 VI 1988 – 1 ex., leg. L. BUCHHOLZ.

Enoplops scapha (FABRICIUS, 1794)

- Dolny Śląsk: Malnia (YR19) ad Gogolin, 18 VI 1998 – 1 ex., 13 IX 1999 – 1 ex., *Festuco-Brometea*, leg. G. HEBDA; Suchy Bór (BB91) ad Opole, 22 IX 2007 – 1 ex., ogród, na upatrzonego, leg. G. HEBDA.
- Górny Śląsk: Kup (YS03), IX 2010 – 1 ex., bór sosnowy, leg. G. HEBDA.

Gatunek stwierdzany w Polsce niezbyt często, spotykany głównie na południu kraju. Na Dolnym Śląsku podawany z sześciu stanowisk, poza dwoma stanowiskami wszystkie dane dotyczą początku XX wieku (LIS B. i in. 2008; LIS B., LIS J. A. 2009).

Spathocera laticornis (SCHILLING, 1829)

- Dolny Śląsk: Chrzastawa Wielka (CB69), 29 IV 1993 – 1 ex., leg. ?; Kamień Śląski (BB90), 13 VIII 2000 – 1 ex., skarpa wśród pól uprawnych, *Festuco-Brometea*, leg. G. HEBDA.

Gatunek znany z nielicznych stanowisk w kraju, w tym z siedmiu na Dolnym Śląsku (LIS B. i in. 2008; LIS B., LIS J. A. 2009).

Gonocerus juniperi HERRICH-SCHÄFFER, 1839

- Dolny Śląsk: Opole - Półwieś (YS01), 1 XI 2007 – 1 ex., cmentarz, leg. G. HEBDA; Suchy Bór (BB91) ad Opole, 22 VI 2007 – 1 ex., na upatrzonogo ze słonecznika, 29 X 2010 – 1 ex., na ścianie domu, leg. G. HEBDA.

Gatunek znany z zaledwie kilkunastu stanowisk (LIS B. i in. 2008). Niedawno odkryto pierwsze jego stanowiska na Dolnym Śląsku, wszystkie w Opolu i jego najbliższej okolicy (HOHOL-KILINKIEWICZ 2007; LIS B., LIS J. A. 2009).

Syromastus rhombeus (LINNAEUS, 1767)

- Pojezierze Pomorskie: rez. „Bielinek” nad Odrą (VU46), VII 1999 – 1 ex., leg. G. HEBDA; Gozdowice (VU54) ad Siekierki, 19 VI 2002 – 1 ex., leg. A. MALKIEWICZ.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Poznań, os. Czecha (XU30), 8 IV 2009 – 1 ex., leg., det. et coll. M. PRZEWOŹNY; Rejowiec ad Skoki (XU43), 16 VI 2006 – 2 ex., leg., det. et coll. M. PRZEWOŹNY.
- Dolny Śląsk: Suchy Bór (BB91) ad Opole, 14 VIII 2009 – 1 ex., bór sosnowy, leg. G. HEBDA.

Coriomeris denticulatus (SCOPOLI, 1763)

- Wyżyna Małopolska: rez. „Krzyżanowice” (DA68), 16 VI 1995 – 1 ex., leg. W. ŻYŁA.

Gatunek znany głównie z nielicznych stanowisk w południowej Polsce. Na Wyżynie Małopolskiej miał do niedawna tylko jedno stanowisko sprzed 50-ciu lat w Górach Pieprzowych (STRAWIŃSKI 1959), a niedawno został odnaleziony w Przedborskim Parku Krajobrazowym (LIS B., LIS J. A. 2009).

Coriomeris scabricornis (PANZER, 1809)

– Dolny Śląsk: Nowe Kolnie (XS83) ad Brzeg, 27 V 2008 – 2 exx., murawy, leg. M. A. MAZUR.

Z Dolnego Śląska podawany z czterech stanowisk: Góraźdze (HOHOL-KILINKIEWICZ, CZAJA 2006), Kietrz (STROIŃSKI 2001), Suchy Bór (LIS B., LIS J. A. 2009) i Wrocław - Osobowice (LANZKE, POLENTZ 1942), lecz poza Góraźdzami i Suchym Borem, dane dotyczące pozostałych pochodzą sprzed ok. 70 lat.

Ceraleptus lividus STEIN, 1858

– Sudety Wschodnie: Rozumice (YR14) ad Kietrz, 28 IV 1998 – 1 ex., łąka wilgotna, leg. G. HEBDA.

Z Sudetów Wschodnich podawany jedynie z Kłodzka (SMRECZYŃSKI 1954) oraz Jarnołówka w Górach Opawskich (LIS B., LIS J. A. 2009).

RHOPALIDAE

Corizus hyoscyami (LINNAEUS, 1758)

– Pojezierze Mazurskie: rez. „Suche Bagno” (FE48), 6 VIII 1991 – 2 exx., leg. S. SKÓRKA.

– Dolny Śląsk: Wierzbie (XS80) ad Łambinowice, 26 IV 2008 – 2 exx., wilgotna łąka, leg. M. A. MAZUR; Żywocice (YR19) ad Krapkowice, 25 V 2009 – 1 ex., zbiorowiska ruderalne, leg. M. A. MAZUR; Stobrawski PK, rez. „Barucice” (XS85), 14 IV 2008 – 2 exx., grąd, leg. M. A. MAZUR.

Stictopleurus punctatonervosus (GOEZE, 1778)

– Podlasie: Biebrzański PN, Tchórze Grzędy (FE23), 2 V 1998 – 1 ex., leg. G. HEBDA.

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Nieszawa (CD55), 26 V 2010 – 1 ex., murawy kserotermiczne, leg. M. A. MAZUR.

– Dolny Śląsk: Wielopole (XS93) ad Popielów, 26 VI 2001 – 1 ex., wały rz. Odry, leg. G. HEBDA; Wronów (XS82) ad Skorogoszcz, 2 V 2008 – 1 ex., łąka świeża, leg. M. A. MAZUR; Suchy Bór (BB91) ad Opole, 19 VII 2008 – 1 ex., ogród przydomowy, leg. G. HEBDA; Żywocie (YR19) ad Krapkowice, 26 VI 2009 – 1 ex., okrajki grądu, leg. M. A. MAZUR.

Stictopleurus crassicornis (LINNAEUS, 1758)

- Podlasie: Puszcza Knyszyńska, Machnacz (FE50), 29 V 1998 – 1 ex., ugór, leg. G. HEBDA.
- Dolny Śląsk: Opole - Nowa Wieś Królewska (YS01), 11 VI 2003 – 1 ex., *Cirsium-Rivularis*, leg. G. HEBDA.
- Górny Śląsk: Winna Góra (YS04) ad Pokój, 7 VII 2008 – 1 ex., murawy, leg. M. A. MAZUR.
- Bieszczady*: Bieszczadzki PN, Tarnawa nad Sanem (FV34), 3 V 1999 – 1 ex., z *Orobanche* sp., leg. G. HEBDA.

Nowy dla Bieszczadów, a z Podlasia znany jedynie z Sobiboru (CMOLUCHOWA 1971). Wszystkie stwierdzenia tego gatunku z Dolnego Śląska pochodzą sprzed ponad 150 lat i to wyłącznie z ówczesnych dzielnic Wrocławia (ASSMANN 1854).

Stictopleurus abutilon (ROSSI, 1790)

- Pojezierze Pomorskie: rez. „Bielinek” nad Odrą (VU46), 1 X 1986 – 1 ex., leg. P. STACHOWIAK.
- Dolny Śląsk: Głogówek (YR08), park miejski, 21 V 2010 – 1 ex., leg. M. A. MAZUR; Kuźnica Dąbrowska (XS95) ad Pokój, 3 V 2008 – 1 ex., bór, leg. M. A. MAZUR; Wierzbie (XS80) ad Łambinowice, 26 IV 2008 – 1 ex., wilgotna łąka, leg. M. A. MAZUR.
- Sudety Wschodnie: Góry Opawskie, Dolina Złotego Potoku, 22 V 2010 – 1 ex., leg. M. A. MAZUR.

Brachycarenum tigrinus (SCHILLING, 1829)

- Pojezierze Mazurskie: Wigierski PN, rez. „Suchary” (FE39), 3 VIII 1991 – 2 ex., leg. S. SKÓRKA.
- Dolny Śląsk: Gogolin (BA89), 24 V 2003 – 2 ex., kamieniołom wapienia, leg. M. A. MAZUR; Suchy Bór (BB91) ad Opole, 12 VIII 2007 – 1 ex., zebrany na upatrzonego ze słonecznika, leg. G. HEBDA; 16 I 2011 – 1 ex., bór sosnowy, za korą osiki *Populus tremula* L., leg. G. HEBDA; Opole (YS01), 14 X 2007 – 1 ex., leg. M. A. MAZUR; Opole - Śródmieście (YS01), 17 X 2007 – 1 ex., leg. G. HEBDA; Stobrawa (XS83) ad Brzeg, 4 IX 2007 – 1 ex., zebrany z za kory wierzb *Salix* sp., leg. G. HEBDA; Wielopole (XS93) ad Popielów, 2 V 2008 – 1 ex., *Molinion*, leg. M. A. MAZUR;
- Górny Śląsk: Kędzierzyn-Koźle (CA08), 29 IV 2001 – 1 ex., leg. M. A. MAZUR; Kotórz Wielki (BB92) ad Turawa, 19 I 2009 – 1 ex., bór sosnowy, zimujący za korą martwej sosny *Pinus silvestris* L., leg. G. HEBDA; Stare Budkowice (BB93), 15 V 2008 – 1 ex., 1 VIII 2008 – 1 ex., murawa psammofilna, leg. M. A. MAZUR.

Z Pojezierza Mazurskiego podawany jedynie ze Strzyg (STUDZIŃSKI, MAŁACHOWSKA 1973). Z Dolnego Śląska podawany z kilku stanowisk: ze Słup (POLENTZ 1943), dzielnic Wrocławia (ASSMANN 1854; SCHOLTZ 1847) i Wrocisławic (STROIŃSKI 2001). Wszystkie stwierdzenia w tej krainie pochodzą z okresu przed II wojną światową. Na Górnym Śląsku posiadał dotąd jedynie trzy stanowiska: Bytom (STROIŃSKI 2001), Góra św. Anny (LIS B., DANIELCZOK-DEMSKA 2001) oraz Tarnowskie Góry (HADAŚ 1993).

Rhopalus maculatus (FIEBER, 1837)

- Dolny Śląsk: Stobrawski PK, Prąznica (YS13) ad Brynica, 7 VI 2008 – 1 ex., łąka wilgotna, leg. M. A. MAZUR; Wielopole (XS93) ad Brzeg, 2 V 2008 – 1 ex., *Tilio-Carpinetum*, leg. M. A. MAZUR; Stara Kuźnia (YS00) ad Prószków, 9 VI 2007 – 1 ex., mszar torfowiskowy, leg. G. HEBDA.
- Nizina Mazowiecka: Kampinoski PN, Sieraków (DC89), 30 V 2011 – 5 exx., wilgotna łąka, leg. M. A. MAZUR.

Gatunek stosunkowo rzadko odławiany w Polsce. Trzy powyższe nowe stanowiska na Dolnym Śląsku zbiegły się w czasie z niedawnym odkryciem tego gatunku na Dolnym Śląsku pod Nowymi Kolniami w Stobrawskim PK (ŁĘGOWSKI 2009).

Rhopalus parumpunctatus SCHILLING, 1829

- Pojezierze Mazurskie: Wigierski PN, rez. „Suche Bagno” (FE48) i tereny przyległe, 2–7 VIII 1991 – 42 exx., leg. S. SKÓRKA.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Nieszawa (CD55), 26 V 2010 – 1 ex., murawy kserotermiczne, leg. M. A. MAZUR.
- Dolny Śląsk: Gogolin (BA89), 2 V 2003 – 1 ex., 24 V 2003 – 1 ex., leg. M. A. MAZUR; Lipniki (XS40), 24 IV 2009 – 1 ex., grąd, leg. M. A. MAZUR; Lisie Łąki (XS84) ad Lubsza, 5 VII 2008 – 1 ex., wilgotna łąka, leg. M. A. MAZUR; Nowe Kolnie (XS83) ad Brzeg, 5 VII 2008 – 4 exx., wały rz. Odry, leg. M. A. MAZUR; Rybna (XS83) ad Popielów, 26 VII 2008 – 1 ex., murawy, leg. M. A. MAZUR; Stobrawa (XS83) ad Brzeg, 2 V 2008 – 1 ex., murawy, leg. M. A. MAZUR; Wielopole (XS93) ad Popielów, 2 V 2008 – 1 ex., łąki, leg. M. A. MAZUR; Wierzbie (XS80) ad Łambinowice, 26 IV 2008 – 1 ex., wilgotna łąka, leg. M. A. MAZUR; Wronów (XS82) ad Skorogoszcz, 2 V 2008 – 1 ex., grąd, leg. M. A. MAZUR.
- Górny Śląsk: Dąbrówka Lubniańska (BB83) ad Lubniane, 2 V 2008 – 1 ex., bór, leg. M. A. MAZUR; Ładza (YS03) ad Pokój, 29 V 2008 – 1 ex., wilgotna łąka, leg. M. A. MAZUR; rez. „Bażany” (CB03) ad Kluczbork, VIII 2001

- 2 exx., leg. G. HEBDA; Świąciny (YS04) ad Pokój, 9 VII 2007 – 3 exx., podmokła łąka, leg. M. A. MAZUR; PK Lasy nad Liswartą, Zborowskie (CB32) ad Ciasna, 15 VIII 2009 – 1 ex., bór sosnowy, leg. G. HEBDA; Stare Budkowice (BB93), 15 V 2008 – 4 exx., murawy psammofilne, leg. M. A. MAZUR.

Rhopalus rufus SCHILLING, 1829

- Dolny Śląsk: Nowogród Bobrzański (WT14), 8–9 VII 1985 – 1 ex., na *Hypericum*, 23 VIII 1985 – 1 ex., na *Linaria*, 14 VIII 1985 – 1 ex., na *Tanacetum vulgare*, leg. P. STACHOWIAK.

Z Dolnego Śląska znany był dotychczas jedynie z dzielnic Wrocławia, z początku XIX wieku (ASSMANN 1854; SCHOLTZ 1847).

Rhopalus subrufus (GMELIN, 1790)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Poznań - Malta (XU30), 18 V 2003 – 1 ex., leg. et det. M. PRZEWOŹNY.
- Wyżyna Małopolska: rez. „Polana Polichno” (DA69), 20 VI 1995 – 1 ex., leg. R. DOBOSZ
- Dolny Śląsk: Kuźnica Dąbrowska (XS95) ad Pokój, 3 V 2008 – 1 ex., łąg, leg. M. A. MAZUR; Luboszyce (YS02) ad Opole, 1 V 2008 – 1 ex., łągi, leg. M. A. MAZUR; Wronów (XS82) ad Skorogoszcz, 2 V 2008 – 1 ex., grąd, leg. G. HEBDA.
- Górny Śląsk: Murów (YS03), 27 IV 2008 – 1 ex., zarośla nad Budkowi-czanką, leg. M. A. MAZUR.
- Sudety Wschodnie: Góry Opawskie, Dolina Złotego Potoku, 22 V 2010 – 1 ex., leg. M. A. MAZUR.
- Bieszczady: Cisna, Góra Łopiennik (EV95), 1–8 IX 2009 – 2 exx., leg. G. HEBDA.

Z Bieszczadów znany dotąd tylko z jednego stanowiska: Przysłup (CMO-LUCHOWA, LECHOWSKI 1977).

Myrmus miriformis (FALLÉN, 1807)

- Wyżyna Małopolska: rez. „Skowronno” (DA69), 10 VII 1994 – 1 ex., leg. R. DOBOSZ.
- Dolny Śląsk: Wielopole (XS93) ad Popielów, 26 VI 2001 – 1 ex., murawa na wale rz. Odry, leg. G. HEBDA.
- Beskid Zachodni: Gorce, Tylmanowa, masyw Lubania (DV58), 17–21 VII 2009 – kilka exx., obs. G. HEBDA.

STENOCEPHALIDAE

Dicranocephalus agilis (SCOPOLI, 1763)

- Roztocze: Dziewicza Góra, Niedzieliska ad Szczepieszyn (FB41), 17 V 2008
– 1 ex., leg. et coll. M. PRZEWOŹNY et A. GRONOWICZ, det. M. PRZEWOŹNY.

Dicranocephalus medius (MULSANT et REY, 1870)

- Dolny Śląsk: Stobrawa (XS83) ad Brzeg, 30 VII 2000 – 1 ex., wał przeciwpowodziowy, leg. G. HEBDA.

Gatunek podawany dotąd z Dolnego Śląska jedynie z Gogolina (POLENTZ 1943).

Podziękowania

Autor składa serdeczne podziękowania prof. Barbarze LIS (Katedra Bio-systematyki, Uniwersytet Opolski) za sprawdzenie poprawności oznaczeń oraz Miłoszowi A. MAZUROWI z Centrum Studiów nad Bioróżnorodnością UO za przekazanie znacznej części okazów.

SUMMARY

The paper presents new records of 21 terrestrial bug species belonging to the superfamily Coreoidea (Hemiptera: Heteroptera). Some of the listed species have been previously reported in Poland only from single localities in zoogeographical provinces. *Stictopleurus crassicornis* has been reported for the first time from the Bieszczady Mts.

PIŚMIENNICTWO

- ASSMANN A. 1854: Hemiptera. Verzeichnis der bisher in Schlesien aufgefundenen wanzenartigen Insecten. Ztschr. Ent. Breslau, **8**: 1-106.
- CMOLUCHOWA A. 1971: Pluskwiaki różnoskrzydłe (Heteroptera) wydm Lubelszczyzny. Ann. UMCS, C, **26** (12): 129-153.
- CMOLUCHOWA A., LECHOWSKI L. 1977: Uzupełnienie do poznania pluskwiaków różnoskrzydłych (Heteroptera) Beskidu Wschodniego i Bieszczadów. Ann. UMCS, C, **32** (21): 265-269.
- HADAŚ T. 1993: Pierwsze na Górnym Śląsku stanowisko *Brachycarenum tigrinus* (SCHILLING) (Heteroptera: Rhopalidae). Acta ent. Siles., **1** (1): 17.

- HOHOL-KILINKIEWICZ A. 2007: The first record of *Gonocerus juniperi* (HERRICH-SCHÄFFER, 1839) (Insecta: Heteroptera) in the Lower Silesia. *Nature J., Opole Sci. Soc.*, **40**: 57-59.
- HOHOL-KILINKIEWICZ A., CZAJA J. 2006: Heteroptera (Insecta: Hemiptera) of Góraźdże quarry (Lower Silesia) – preliminary study. [W:] NOWAK A., HEBDA G. (red.): Biodiversity of quarries and pits. Opole-Góraźdże. Opole Scientific Society – 3rd Department of Natural Sciences: 137-144.
- LANZKE A., POLENTZ G. 1942: Beiträge zur Kenntnis der schlesischen Wanzen. *Ztschr. Ent. Breslau*, **19** (1): 11-14.
- LIS B., T. DANIELCZOK-DEMSKA. 2001: Pluskwiaki różnoskrzydłe (Insecta: Heteroptera) Parku Krajobrazowego „Góra św. Anny” (Górny Śląsk). *Nat. Siles. Superior.*, **5**: 53–59.
- LIS B., STROIŃSKI A., LIS J. A. 2008: Heteroptera Poloniae 1. Coreoidea: Alydidae, Coreidae, Rhopalidae, Stenocephalidae. *CeStuBio. Opole*. 157 ss.
- LIS B., LIS J. A. 2009: Nowe stanowiska Heteroptera z uwagami taksonomicznymi oraz nowymi danymi o biologii wybranych gatunków. I. Aradoidea, Coreoidea, Pentatomoidea. *Het. Pol, Acta Faun.*, **1**: 1-49.
- ŁĘGOWSKI D. 2009: New data on terrestrial bugs (Hemiptera: Heteroptera) of the Stobrawa Landscape Park (Lower Silesia). *Nature J., Opole Sci. Soc.* **42**: 103-108.
- POLENTZ G. 1943: Beiträge zur Kenntnis der schlesischen Wanzen. *Ztschr. Entom. Breslau*, **19** (2): 9-14.
- SCHOLTZ H. 1847: Prodrömus zu einer Rhynchoten-Fauna von Schlesien. *Übers. Ver. Schles. Ges. Vaterl. Cult*, **5**: 104-164.
- SMRECYŃSKI S. 1954: Materiały do fauny pluskwiaków (Hemiptera) Polski. *Fragm. Faun.*, **7** (1): 1-146.
- STRAWIŃSKI K. 1956: Owady z rzędu Heteroptera w biocenozie Puszczy Białowieskiej. *Roczn. Nauk Leśn.*, **14** (150): 1-123.
- STRAWIŃSKI K. 1959: Wstęp do badań nad Hem.-Heteroptera okolic Sandomierza. *Ann. UMCS, C*, **13** (6): 111-124.
- STROIŃSKI A. 2001: A faunistic review of Polish species of the superfamily Coreoidea (Hemiptera: Heteroptera). *Ann. Upper Siles. Mus. Bytom, Ent.*, **10-11**: 63-120.
- STUDZIŃSKI A., MAŁACHOWSKA D. 1973: Pluskwiaki różnoskrzydłe (Heteroptera) występujące na dziko rosnących roślinach krzyżowych (*Cruciferae*) w Polsce w 1970 r. *Roczn. Nauk Roln., E*, **3** (1): 79-100.